

Veiksmingesnės verslo-mokslo partnerystės variklis

Kodėl jau šiandien Lietuvai reikia į misijas orientuotos mokslo, technologijų ir inovacijų politikos

Įžanga

Šis politikos trumpraštis remiasi Europos Komisijos Struktūrinių reformų rėmimo generalinio direktorato (DG REFORM) užsakyta studija, kurią atliko „European Future Innovation System (EFIS) Centre“ ir „Visionary Analytics“ per laikotarpį nuo 2019 m. gruodžio iki 2020 m. gruodžio mėn. Šiuo darbu buvo siekiama sustiprinti mokslo, technologijų ir inovacijų (MTI) programų formavimą, ir tokiu būdu paskatinti verslo-mokslo bendradarbiavimo kultūrą Lietuvoje. Studija susitelkė į mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) veiklas šiose keturiose srityse: inžinerijos (įskaitant lazerių technologijas), agro-inovacijų ir maisto pramonės, gyvybės mokslų bei informacinių ir ryšių technologijų (IRT). Studijoje taip pat buvo apžvelgtas ikiprekybinių pirkimų ir inovatyvių viešųjų pirkimų vaidmuo. Rengiant studijos rekomendacijas, remtasi gerosios praktikos pavyzdžiais iš Švedijos, Airijos ir Nyderlandų.

Šis trumpraštis skirtas mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos formuojančioms institucijoms, ypač sprendimų priėmėjams Ekonomikos ir inovacijų bei Švietimo, mokslo ir sporto ministerijoje bei kitose institucijose Lietuvoje.

Mokslo, technologijų ir inovacijų politikos raida Lietuvoje

Vienas svarbiausių Lietuvos 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos tikslų buvo paskatinti mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų (MTEPI) plėtrą. Atitinkamai, politikos priemonės buvo orientuotos į bendrų mokslo-verslo MTEP projektų finansavimą, inovacijų paklausos skatinimą per priemonę „Ikiprekybiniai pirkimai LT“ bei tiesioginių užsienio investicijų (TUI), skatinančių inovacijas, pritraukimą. Nors šios priemonės buvo naudingos, tačiau nacionalinė inovacijų sistema (NIS) lig šiol susiduria su giliai įsišaknijusiomis kliūtimis, kurių sprendimą dažnai apsunkina jų tarpusavio priklausomybė. Tolimesnei Lietuvos mokslo, technologijų ir inovacijų pažangai reikalingos intervencijos šiose pagrindinėse srityse:

1. Nacionalinė vizija ir strategija: Lietuvos MTI sistemai reikalingas ilgalaikės nacionalinės vizijos ir strategijos suformulavimas. Bendra vizija, kartu su aiškiais atsakomybėmis ir pagrindiniais veiklos rezultatų rodikliais (angl. *key performance indicators*), sumažintų atotrūkį tarp mokslo ir verslo politikos bei užtikrintų pagrindinių suinteresuotųjų šalių tarpusavio sutarimą ir įsipareigojimą siekti rezultatų.
2. Lankstesnės ir veiksmingesnės politikos įgyvendinimo procedūros: orientacija į poveikį, o ne procedūras, ypač įgyvendinant Europos struktūrinių ir investicijų fondų (ESIF) priemones, padidintų privataus sektoriaus susidomėjimą ir galimybes įsitraukti į MTI veiklas. Prie to prisidėtų dabartinio „iš viršaus į apačią“ požiūrio atsisakymas formuojant politiką ir ją įgyvendinant per teisinę sistemą. Lankstesnis požiūris praplėstų galimybes ir sudarytų sąlygas naujų partnerystės ir bendradarbiavimo formų atsiradimui, įvairesnių politinių paskatų suformavimui bei platesniam MTI bendruomenės įsitraukimui.
3. MTI ir verslumą vertinančios aplinkos poreikis: lyginant su kitomis šalimis, Lietuva tebėra gana konservatyvi, verslai nėra linkę pernelyg investuoti į rizikingus projektus, o tai stabdo inovacijomis grindžiamą ekonomikos augimą. Tokia situacija iš dalies susiklostė dėl mažos nacionalinės inovacijų rinkos ir dabartinės mokslo ir švietimo sistemos. Pastarojoje daugiau dėmesio turėtų būti skiriama akademinio verslumo kultūros stiprinimui. Tam reikėtų

reikšmingai pakeisti esamą akademinės pažangos vertinimo sistemą ir institucinius finansavimo mechanizmus. Aktualių įgūdžių ir kompetencijų ugdymas švietimo sistemoje stimuliuotų inovacijas privačiame sektoriuje, o ypač tuo atveju, jei tai būtų derinama su paklausą didinančiais instrumentais, kuriančiais „inovacijų, o ne imitacijų“ kultūrą.

Verslo-mokslo bendradarbiavimo paskatos ir kliūtys

Nepaisant per pastarąjį dešimtmetį įgyvendintų politikos iniciatyvų, skirtų paskatinti verslo-mokslo bendradarbiavimą, šioje srityje lieka daug neišspręstų iššūkių. Vieni iš jų yra bendro pobūdžio, kiti – susiję su konkrečių sektorių politika. Pavyzdžiui, nors tarpdisciplininis bendradarbiavimas yra aktuali paskata visiems keturiems sektoriams, IRT sektoriuje svarbus konkuravimas dėl žmogiškųjų išteklių. Tuo tarpu gyvybės mokslų, inžinerijos/lazerių bei agro-inovacijų ir maisto pramonės sektoriai pasižymi glaudžiais ir tvirtais tarpusavio ryšiais. Teisinio ir reguliacinio pobūdžio kliūtys pastebimos visuose keturiuose sektoriuose, tačiau IRT yra vienintelė sritis, kurioje kapitalo intensyvumas nėra reikšmingas iššūkis. Agro-inovacijų ir maisto pramonės srityje pabrėžiamas suderinamumo stoka tarp politikos priemonių ir sezoniškumo, o privačiam sektoriui būdingi itin riboti absorbciniai gebėjimai, kurie šiam sektoriui yra didesnis apribojimas nei kitoms sritims labai reikšmingas tarpdisciplininės praktinės patirties trūkumas. Tarpdisciplininės patirties stoka taip pat yra ir didžiausia paskata partnerystei MTI srityje.

Į misijas orientuota MTI politika – nauja galimybė Lietuvai

Pastaraisiais metais skirtingose valstybėse ryškėja stipri tendencija MTI politikos ašimi laikyti ne atskirus ekonominius sektorius, bet „į misijas orientuotą politiką“ (taip pat kartais vadinama į „vizijas ar iššūkius orientuota politika“). Tokia politinė kryptis gali ne tik sutelkti mokslo ir verslo bendruomenes partnerystei, bet ir paskatinti kitų sistemos veikėjų, pavyzdžiui, viešojo sektoriaus institucijų bei pelno nesiekiančių organizacijų, įsitraukimą į MTI veiklas. Ši politikos formavimo kryptis yra itin stipriai palaikoma Europos Komisijos¹, įskaitant ir naujausią „Horizon Europe“ programą.

Į misijas orientuota politika remiasi įvairiais tiek „iš viršaus į apačią“, tiek „iš apačios į viršų“ įgyvendinimo būdais, siekiant suformuluoti aiškų MTI politikos vaidmenį sprendžiant ilgalaikius ekonominius, socialinius ir/ar su aplinkosauga susijusius iššūkius. Šie būdai sudaro palankesnes sąlygas tarpdisciplininiam požiūriui į MTI politiką, leidžia įtraukti platesnį suinteresuotųjų šalių spektrą, ir skatina susitelkti siekiant ilgalaikio poveikio, o ne trumpalaikių rezultatų. Į misijas orientuota politika gali, ir turėtų būti, susieta su nacionaliniais prioritetais, įskaitant sumanios specializacijos strategijas (S3), bet taip pat ir ES ar pasaulio lygmens iniciatyvomis, pavyzdžiui, JT tvaraus vystymosi tikslais. Nors tokią politiką įgyvendinti sudėtingiau, tačiau ji suteikia daugiau galimybių už tradicines ir labiau į ekonominius sektorius orientuotas MTI programas - su misijomis eksperimentuojančios valstybės pastebi akivaizdžią naudą. Didelis dalyvių įsitraukimas iš skirtingų sektorių ir disciplinų sudaro ypač geras sąlygas inovacijų plėtrai ir padeda įveikti daugelį jau minėtų kliūčių, su kuriomis susiduria mokslinių tyrimų bendruomenė bei privatus sektorius.

Į misijas orientuota MTI politika gali sudaryti geras sąlygas pokyčiams Lietuvoje. Tarpdisciplininės „misijos“ turi ne tik potencialo stimuliuoti verslo-mokslo partnerystę, bet ir prisidėti šalinant kitas MTI politikos spragas. Tarp šių spragų galima paminėti nepakankamą Lietuvos pasirošimą 2021-2027 m. ESIF finansavimo periodui, o tiksliau, žemą verslo investicijų į MTEPI santykį su BVP, novatoriškumo trūkumą viešojo sektoriaus organizacijose bei netinkamas sąlygas aukšto lygio žinių kūrimui (fragmentiškumą)². Perėjimas prie į misijas orientuotos MTI politikos leistų žengti žingsnį į

¹ Mazzucato, M. (2018), 'Mission-Oriented Research and Innovation in the EU: A problem-solving approach to fuel innovation-led - growth', European Commission and https://ec.europa.eu/info/horizon-europe/missions-horizon-europe_en

² Ministry of Economy and Innovation and Ministry of Education, Science and Sport (2020), 'Investing in R&D and the development of an innovative and smart economy: a "map" of achievements, lessons learnt and the remaining development needs', [https://esinvesticijos.lt/uploads/main/documents/files/Post%202020/Programos%20rengimas/MTEPI%20žemėlapis%20santrauka_EN%20\(final\).pdf](https://esinvesticijos.lt/uploads/main/documents/files/Post%202020/Programos%20rengimas/MTEPI%20žemėlapis%20santrauka_EN%20(final).pdf)

priekį įgyvendinant ankstesnes rekomendacijas Lietuvai (pavyzdžiui, pateiktas neseniai išleistoje TAIEX ataskaitoje)³. Misijų tema taip pat aktuali šiuo metu Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) atliekamoje Lietuvos MTEPI politikos apžvalgoje⁴.

Išvados ir rekomendacijos politikos veiksmams

Perėjimas prie į misijas orientuotos politikos padėtų Lietuvai suformuoti šiuolaikiškas ir efektyvias MTI politikos priemones. Tai puiki proga Lietuvai persvarstyti savo strategines kryptis, atsigręžti į esamas fragmentacijos tarp disciplinų, sektorių ir politikos priemonių problemas bei paskatinti skirtingų inovacijų ekosistemos veikėjų susitelkimą. Taip pat tai leistų sustiprinti bendradarbiavimo kultūrą ne tik tarp verslo ir mokslo atstovų, bet ir tarp kitų suinteresuotų šalių, įtraukiant jas į misijų formulavimo procesą ir MTI politikos priemonių įgyvendinimą. Žemiau pateikiamos rekomendacijos padės Lietuvai pasiruošti formuluojant į misijas orientuotą MTI politiką.

1 rekomendacija: pritaikyti orientaciją į misijas planuojamose nacionalinėse mokslo ir technologijų programose (NMTP)

2 rekomendacija: pritaikyti skirtingus į misijas orientuotos MTI politikos scenarijus pagal Lietuvos ekonominių sektorių kontekstą

Siūlomi penki scenarijai, leidžiantys pritaikyti į misijas orientuotą požiūrį MTI politikoje ir NMTP. Šie scenarijai gali būti derinami tarpusavyje, taikomi ekonominiams sektoriams skirtingais lygmenimis ir, lyginant su dabartine padėtimi, pareikalauti skirtingo reikšmingumo pokyčių:

- 1 scenarijus: „Tradicinės“ mokslo ir technologijų programos (MTP) su misijomis;
- 2 scenarijus: Strateginė skėtinė NMTP, paremta dabartiniu instrumentų rinkiniu;
- 3 scenarijus: Nauja strateginė skėtinė NMTP;
- 4 scenarijus: Dabartinių instrumentų priartinimas prie misijų;
- 5 scenarijus: Iššūkius sprendžiantis Inovacijų fondas.

1 scenarijus numato misijos/vizijos įtraukimą į tradicinio pobūdžio MTP programas. Toks scenarijus didžiaja dalimi remiasi egzistuojančiomis praktikomis, taigi nepareikalautų jokių drastiškų pokyčių MTI politikos valdymo ir įgyvendinimo srityse. Įgyvendinant šį scenarijų galėtų būti vadovaujama dabartine reikminių tyrimų projektų priemone, už kurią šiuo metu yra atsakinga Lietuvos mokslo taryba⁵. Šį scenarijų yra lengviausia pritaikyti dabartiniame kontekste, tačiau jis netinka Lietuvos IRT sektoriaus specifikai ir jo iššūkiams spręsti.

2 scenarijus numato strateginės skėtinės NMTP, paremtos dabar veikiančių instrumentų rinkiniu, formavimą. Tai pareikalautų naujų vertinimo kriterijų įtraukimo, tačiau sudarytų sąlygas sklandžiam perėjimui prie misijomis ar iššūkiams grįstos MTI politikos ir strateginių programų. Tiesa, šis scenarijus nėra iki galo tinkamas spęsti iššūkius, pastebimus Lietuvos inžinerijos sektoriuje.

3 scenarijus numato visiškai naujos strateginės skėtinės NMTP formavimą, kurios ašis būtų misijos arba iššūkių. Šio scenarijus esminis skirtumas nuo 2 scenarijaus – pradinio finansavimo suteikimas misijų formavimui, tokiu būdu paskatinant misijų ar iššūkių suformavimą „iš apačios“. Galutinis rezultatas būtų plačios apimties programa, reikalaujanti nuolatinės stebėsenos. Šis scenarijus reikalautų drastiškiausių pokyčių MTI politikoje, tačiau būtų naudingas visiems keturiems sektoriams.

4 scenarijus numato dabartinių instrumentų priartinimą prie misijų (pavyzdžiui, misijas taikant kaip vieną kriterijų), o 5 scenarijus siūlo iššūkiams grindžiamo Inovacijų fondo sukūrimą. Šie du scenarijai

³ European Commission, SRSS (2019), 'TAIEX SRSP series to support the Lithuanian science, technology and innovation (STI) policy: Specific view on governance, evaluation and collaboration issues - final report with policy recommendations'

⁴ <https://strata.gov.lt/en/news/29-news/770-oecd-will-analyse-and-help-to-improve-lithuania-s-innovation-system>

⁵ <https://www.lmt.lt/lt/mokslo-finansavimas/valstybes-uzsakomieji-tyrimai/reikminių-tyrimu-projektai/304>

nėra tiesiogiai susiję su NMTP kūrimu, tačiau leistų į misijas ar iššūkius orientuotą požiūrį integruoti į MTI politiką. Iš penkių pristatytų scenarijų, 4 scenarijus tikriausiai būtų lengviausiai įgyvendinamas, tačiau tai nebūtų itin tinkamas sprendimas inžinerijos sektoriui. Tuo tarpu iššūkiams grįstas Inovacijų fondas, tikėtina, būtų sunkiai pritaikomas agro-inovacijų ir maisto pramonės sektoriui, tačiau yra ypač tinkamas IRT sektoriui.

3 rekomendacija: apibrėžti misijas derinant „iš viršaus į apačią“ ir „iš apačios į viršų“ būdus

Siekiant paskatinti šį procesą Lietuvoje, skirtingos ministerijos, įskaitant įvairias politikos sritis atstovaujančias ministerijas, kartu su kitais politikos formuotojais, tokiais kaip Mokslo taryba arba Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra (MITA), turėtų bendrai sutarti dėl misijų. Jos galėtų būti formuluojamos remiantis Lietuvos S3 prioritetais (žr. 4 rekomendaciją žemiau). Itin svarbu, kad šis procesas būtų kiek įmanoma lankstesnis. Turėtų būti siekiama, kad įvairios suinteresuotosios šalys (t. y. įmonės, mokslo ir studijų institucijos, klasteriai, vartotojų grupės, įvairios asociacijos, mokslo ir technologijų parkai ir pan.) pritarėtų ir galėtų drauge plėtoti misijų, pasiūlytų politikos formuotojų, įgyvendinimą. Pastarasis aspektas reikalingas siekiant atsisakyti vien „iš viršaus į apačią“ nuleidžiamų sprendimų, pritraukti naujų veikėjų bei užmegzti tarp jų ryšius vardan misijų, iš tiesų atliepančių visuomenės poreikius, įgyvendinimo. Toks bendrakūrybos (angl. *co-creation*) požiūris sutaptų su neseniai Vyriausybės patvirtintomis strategijomis, pvz. „Lithuania Co-create“⁶ bei Nacionaliniu pažangos planu, kuriame inovacijos akcentuojamos kaip horizontalus prioritetas.

Pokyčių galimybių taip pat galima išvelgti ir naujajame „Ateities ekonomikos DNR“ plane⁷. Dabartiniame plane nėra iškeltos konkrečios misijos ar spręstino iššūkio. Jei šis planas tebegalios po 2021 m., itin rekomenduojama jo struktūrą pritaikyti vienos ar kelių misijų (ar iššūkių) sprendimui, pagal kuriuos būtų galima priderinti visas dabartines finansuojamas veiklas ir prioritetus.

4 rekomendacija: susieti misijas su sumanios specializacijos strategija ir prioritetais

Pastaruoju metu įvairiuose Europos Sąjungos lygmens dokumentuose ieškoma būdų suderinti būsimašias (2021-2027) sumanios specializacijos strategijas su tvaraus vystymosi tikslais ir prisidėti prie europinių misijų (kaip numatyta „Horizon Europe“ programoje), arba platesnio masto politinių darbotvarkių, tokių kaip Europos žaliasis kursas. Tai lemia politikos logikos pokyčius - perėjimą nuo S3 prie sumanios specializacijos strategijų siekiant tvaraus ir integracinio augimo (S4).

Į misijas orientuota politika, kuria siekiama spręsti pasirinktus ilgalaikius iššūkius, gali tapti pagrindu ieškant naujų specializacijų derinių, kurie dažnai yra tarp-sektoriniai ir/ ar tarp-disciplininiai. Tuo pačiu, ši politika gali išplėsti trigubos spiralės (angl. *triple helix*) modelį link keturgubos spiralės modelio (angl. *quadruple helix*).

5 rekomendacija: išplėsti galimų naudos gavėjų sąrašą NMTP ir kitose paramos priemonėse

Naujosios NMTP ir kitos paramos priemonės, sutelktos į misijas, turėtų vadovautis platesniu požiūriu ir įtraukti įvairius MTI ekosistemos veikėjus į galimų finansavimo programų naudos gavėjų sąrašus. Programose, kurios neįtraukia privataus sektoriaus ar kitų suinteresuotųjų šalių (pavyzdžiui, ligoninių ar kitų viešųjų paslaugų teikėjų, NVO, vartotojų), stinga idėjų įvairovės ir varomosios jėgos inovacijoms, kurios prisidėtų prie visuomenės ekonominės ir socialinės gerovės.

6 rekomendacija: skatinti tarp-sektorinių ir tarp-disciplininių konsorciūmų sudarymą

Komandų, kurias sudaro įvairūs veikėjai, atstovaujantis skirtingus sektorius ar disciplinas, įtraukimas siekiant įgyvendinti užsibrėžtas misijas ar iššūkius turi keletą privalumų. Vis dėlto šis MTI politikos įgyvendinimo būdas taip pat gali susidurti su kliūtimis: a) siekiant, kad tam tikra veikėjų grupė prisijungtų prie projekto komandos, ir b) stengiantis motyvuoti pagrindines ir konsorciūmui

⁶ <https://lietuva.lt/lietuvas-pristatymo-uzsienvyje-2020-2030-m-strategija/>

⁷ <https://finmin.lrv.lt/en/news/the-government-approves-the-plan-for-the-dna-of-the-future-economy>

vadovaujančias organizacijas įtraukti platesnį veikėjų ratą į savo buriamas komandas. Sprendžiant šias problemas, reikėtų sukurti aiškias paskatas intensyvesniam tarp-sektoriniam ir tarp-disciplininiam įsitraukimui bei atsižvelgti į šį aspektą paraiškų vertimo etape.

7 rekomendacija: stebėseną ir vertinimą integruoti į programų dizainą ir įgyvendinimą

Ilgalaikės darbotvarkės, priklausančios nuo į misijas orientuotų politinių intervencijų, reikalauja tinkamų stebėsenos ir vertinimo procedūrų. Šios procedūros turėtų pasižymėti aiškia struktūra, dėl jų turėtų būti svarstoma jau pradiniame NMTP veiksmų plano sudarymo etape. Kiekvienos misijos struktūra turėtų atsižvelgti tiek į misijos ar vizijos padiktuotą perspektyvą (aiškus tikslų, uždavinių ar ketinimų įvardijimas), tiek į numatomus trumpojo, vidutinio ir ilgojo laikotarpių rezultatus (kiek įmanoma kiekybiškai išreikštus tikslus). Strateginės apžvalgos, susietos su papildomais finansavimo etapais, turėtų būti atliekamos reguliariai, tokiu būdu padedant programų vadovams priimti aktualius „už ar prieš“ sprendimus.

8 rekomendacija: sumažinti fragmentaciją ir strateginės orientacijos trūkumą nacionaliniame lygmenyje

Už skirtingas sritis atsakingoms ministerijoms rekomenduojama bendrai finansuoti NMTP, skiriant iki 20 proc. viešiesiems pirkimams numatyto biudžeto. Neseniai patvirtintas Nacionalinis pažangos planas⁸ ir Mokslo, technologijų ir inovacijų taryba tam sudarė prielaidas įtvirtindami siekį, kad iki 2030 m. dalis visų viešojo sektoriaus institucijų vykdomų pirkimų būtų inovatyvūs, ikiprekybiniai ir/arba reikminių tyrimų pirkimai⁹. Taip pat siūloma įgyvendinti kompleksines priemones, integruojant skirtingas MTEP veiklas (skirtinguose technologijos vystymo lygiuose) ir tokiu būdu užtikrinant laipsnišką veiklų įgyvendinimą. Sėkmingai užbaigus vieną etapą, turėtų būti taikomos supaprastintos procedūros tolimesnei paramai gauti. Tai taip pat reiškia, kad pirminė idėja būtų dar kartą vertinama, sprendžiant ar ją vis dar verta įgyvendinti, atsižvelgiant į rezultatus.

Papildomos rekomendacijos

Šios trumpraščio kontekste taip pat aktualios kitos trys rekomendacijos, kurios buvo pasiūlytos ankstesnėse studijose. Pirmoji iš jų – paskatinti skirtingas ministerijas ir agentūras aktyviau bendradarbiauti, vystyti bendrą supratimą ir siekti vieningos strategijos pereinant prie į misijas orientuotos politikos¹⁰. Antra rekomendacija siūloma peržiūrėti verslo paramos agentūrų teikiamas paslaugas ir sukurti vieną Inovacijų agentūrą, taip užtikrinant didesnę sinergiją¹¹. Trečia papildoma rekomendacija yra auginti žinių perdavimo (angl. *boundary-spanning*) kompetencijas ir suformuoti stiprų ir veikmingą nacionalinį tinklą, vienijantį technologijų perdavimo centrų veiklą, skaitmeninių inovacijų centrus, klasterių organizacijas ir kitas bendradarbiavimo platformas¹².

Rekomendacijos dėl ikiprekybinių pirkimų ir inovatyvių viešųjų pirkimų

Žemiau pristatomos papildomos rekomendacijos, susijusios su inovacijas skatinančiais viešaisiais pirkimais.

9 rekomendacija: tęsti investicijas į ikiprekybinius ir inovatyvius viešuosius pirkimus

Inovacijų skatinimas per viešuosius pirkimus turi dvejopą poveikį. Visų pirma, viešasis sektorius gali pasitelkti pirkimus skatinant verslus kurti naujus produktus ir (ar) paslaugas. Antra, šios inovacijos gali padėti pagerinti viešųjų paslaugų kokybę ir sumažinti jų teikimo kaštus. Lietuva privalo toliau

⁸ <https://epilietis.lrv.lt/lt/konsultacijos/del-2021-2030-metu-nacionalinio-pazangos-plano>;
[https://epilietis.lrv.lt/uploads/epilietis/documents/files/2%20HORIZINTALIEJI\(1\).pdf](https://epilietis.lrv.lt/uploads/epilietis/documents/files/2%20HORIZINTALIEJI(1).pdf)

⁹ <https://strata.gov.lt/lt/naujienos/8-naujienos/570-susitarta-del-reiksming-inovacij-reformos-zingsni>

¹⁰ European Commission, SRSS (2019), 'TAIEX SRSP series to support the Lithuanian science, technology and innovation (STI) policy: Specific view on governance, evaluation and collaboration issues - final report with policy recommendations'

¹¹ <https://www.visionary.lt/reports-2/science-technology-innovation/evaluation-of-measures-fostering-business-rd-under-the-2014-2020-operational-programme> and https://rio.jrc.ec.europa.eu/sites/default/files/report/SS%20Lithuania_Final%20Report.pdf

¹² https://rio.jrc.ec.europa.eu/sites/default/files/report/SS%20Lithuania_Final%20Report.pdf

vystyti ikiprekybinių ir inovatyvių viešųjų pirkimų praktikas, kaip numatyta 2018 m. patvirtintame Technologijų ir inovacijų įstatyme. Nors šį aspektą būtų galima integruoti į nacionalinių misijų įgyvendinimą, tačiau tai pareikalautų lankstumo sudarant į misijas orientuotas programas, pavyzdžiui, pasiūlant paraiškos teikėjams skirtingus būdus dalyvauti kvietimuose, įskaitant ir ikiprekybinį pirkimą.

10 rekomendacija: stiprinti ikiprekybinių ir inovatyvių viešųjų pirkimų gebėjimus viešajame sektoriuje

Per pastaruosius keletą metų Lietuva įgyvendino įvairias gebėjimų stiprinimo iniciatyvas, siekiant auginti viešojo sektoriaus organizacijų atstovų žinias ir kompetencijas. Išlieka ypač svarbu toliau skatinti viešojo sektoriaus organizacijas ieškoti novatoriškų sprendimų kylantiems iššūkiams spręsti. Būtent dėl šios priežasties gebėjimų stiprinimo instrumentai turėtų kurti „inovatyvių perkančiųjų organizacijų“ bendruomenę, palengvinti kontaktų mezgimą bei perkančiųjų organizacijų tarpusavio dalijimąsi patirtimi, paskatinti bendrų problemų formulavimą, organizuoti tikslinius ir į praktiką orientuotus mokymus, teikti metodinę pagalbą ir organizuoti viešinimo veiklas gairių ir gerųjų praktikų forma.

11 rekomendacija: pradėti dialogą tarp pirkėjų ir tiekėjų

Siekiant, kad ikiprekybinių ar viešųjų pirkimų procesas būtų sklandus, reikalingas aiškus suinteresuotumas iš viešojo sektoriaus pusės. Rekomenduojama MITA pradėti dirbti su viešojo sektoriaus organizacijomis ir padėti joms įsivertinti esamus poreikius.¹³ Tam galėtų būti skirtas instrumentas, palengvinantis pasiruošimo etapą, įskaitant rinkos analizę ir dialogą su tiekėjais, bei suteikiantis pagalbą perkančiosioms organizacijoms ir potencialiems tiekėjams kartu įvertinant rinką.

12 rekomendacija: padidinti populiarumą per teigiamus pavyzdžius

Susidomėjimas ikiprekybiniais ir inovatyviais viešaisiais pirkimais ir jų teikiamų galimybių supratimas turi būti nuosekliai ugdomas. Sėkmingai užbaigtų projektų viešinimas, ypač kai įmonei pavyksta komercializuoti pritaikytą sprendimą, gali paskatinti tiek pirkėjų, tiek tiekėjų susidomėjimą. Pritaikius „ugdymo sekant pavyzdžiu“ požiūrį (bent jau pradiniam etape), taip pat būtų galima spręsti kai kuriuos kokybės užtikrinimo klausimus.

¹³Panašus pastebėjimas pateiktas šiame šaltinyje: Lietuvos inovacijų centras (2020) Inovatyvių viešųjų pirkimų įgyvendinimo gairės, parengtos įgyvendinant Interreg 'iBuy' projektą, <https://lic.lt/wp-content/uploads/2020/09/Inovatyviu-viesuju-pirkimu-gaires.pdf>

Santrumpos

BVP	Bendrasis vidaus produktas
DG REFORM	Struktūrinių reformų rėmimo generalinis direktoratas
EBPO	Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija
ESIF	Europos struktūriniai investicijų fondai
IRT	Informacijos ir ryšių technologijos
MITA	Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra
MTEP	Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra
MTEPI	Moksliniai tyrimai, eksperimentinė plėtra ir inovacijos
MTI	Mokslas, technologijos ir inovacijos
MTP	Mokslo ir technologijų programa (-os)
NIS	Nacionalinė inovacijų sistema
NMTP	Nacionalinė mokslo ir technologijų programa (-os)
S3/S4	Sumanios specializacijos strategija (tvariam ir integraciniam augimui)

Šis politikos trumpraštis parengtas pagal paslaugų sutartį „Veiksmingesnio verslo-mokslo bendradarbiavimo skatinimas“ SRSS/C2019/065, finansuojamą Europos Komisijos Struktūrinių reformų rėmimo generalinio direktorato. Projekto rezultatai skirti LR Ekonomikos ir inovacijų ministerijai, LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai ir kitiems Lietuvos politikos formuotojams.